

Forslag til tiltag for bedre balance mellem by og land

Regeringen foreslår med sit udspil "Tættere på", at uddannelser og studiepladser flyttes ud i landet for at skabe bedre balance mellem by og land. Akademikerne anerkender problemstillingen og behovet for vækst i alle regioner, men vi er uenige i, at løsningen skal findes ved at gøre uddannelsespolitik til lokalpolitik.

En hård udflytning kan få fatale konsekvenser for kvaliteten af uddannelserne og de bagvedliggende forskningsmiljøer med risiko for, at de studerende får en dårligere uddannelse og svagere arbejdsmarkedssparathed, der vil gøre det svært for dimittenderne at finde fodfæste på arbejdsmarkedet. Den geografiske dimensionering vil samtidig skabe øget præstationspres blandt de unge, når de skal konkurrere om færre studiepladser i de attraktive uddannelsesbyer.

I stedet foreslår Akademikerne en række erhvervs- og beskæftigelsespolitiske samt uddannelsespolitiske tiltag, der kan understøtte et velfungerende arbejdsmarked med godt kompetence-flow til hele landet, sikre gode rammer for den grønne omstilling, fastholde udviklingen af en digital transformation samt give et godt grundlag for at starte egen virksomhed og dermed skabe nye arbejdspladser i hele Danmark.

1 Substitution af virksomheders kompetencebehov

Virksomheders adgang til kompetencer bør ikke være afhængig af, at der er et lokalt uddannelsesudbud, der matcher en-til-en. Erfaringer fra **Akademikerkampagnen** viser, at virksomheder ofte rekrutterer meget smalt og konservativt, dvs.

at de rekrutterer fra de uddannelser, de kender i forvejen – også selv om deres kompetencebehov kan løftes af andre nærbeslægtede uddannelser.

Udflytningen af NaturErhvervstyrelsen til Augustenborg på Als var et konkret eksempel på en virksomhed, der akut stod med mange ubesatte stillinger, og hvor den smalle rekrutteringstilgang gav et unødvendigt benspænd. En substitutionstilgang kan hjælpe virksomhederne til dels at afdække, hvad det reelle kompetencebehov er og dels vise virksomheden, hvilke forskellige uddannelser der kan løfte det konkrete kompetencebehov, herunder om der er lokale, regionale uddannelser, der kan matche virksomhedens kompetencebehov.

2 Forpligtende samarbejder om studiejobs

Adgangen til relevant studiejob er afgørende for en hurtig overgang til første job som nyuddannet, og mange studiejobs starter for universitetsstuderende med et projektorienteret forløb. En god universitetsuddannelse afhænger således også af adgangen til relevante studiejobs og til virksomheder, der er indstillet på stille sig til rådighed for studerendes projektorienterede forløb.

Ved vurdering af hvorvidt der er lokal efterspørgsel efter en given uddannelse, bør der samtidig være krav om, at virksomhederne påtager sig et ansvar ved at tilbyde studiejobs og være værtsvirksomheder for studerende på projektorienterede forløb. Ved allerede eksisterende regionale uddannelsesudbud kan der indgås strategisk partnerskab mellem universitet og det regionale erhvervsliv om flere relevante studiejobs til studerende.

3 Ubalance på arbejdsmarkedet skal løses på arbejdsmarkedet

Attraktiviteten for både arbejdsgiver og arbejdstager i at mødes på tværs af geografiske - og måske også faglige afstande - skal styrkes. Adgang til den nødvendige viden er forudsætning for fastholdelse af markedsandele, for kapacitetsudbygning af grønne og innovative løsninger samt skabelse af en holdbar og bæredygtig vækst.

I anbefalingerne fra de syv regionale vækstteams efterlyser flere regioner (Bornholm, Fyn og Nordjylland) at styrke indsatsen for, at personer med en videregående uddannelse ansættes i SMV'er, der skal sikre virksomhedernes produktivitet, innovationskapacitet og yde dem bistand til grøn omstilling, digitalisering og eksport.

Der bør derfor iværksættes flere incitamenter, individuelle såvel som strukturelle, der kan øge attraktiviteten ved øget mobilitet. Det kan ske gennem en ret til omstillingspilot for SMV'er, skatterabatter fx på forskning og udvikling (F&U) – også ved ansættelser, attraktive ansættelsesvilkår i yder- og landområder samt investering i central velfærd som biblioteker, skoler og kultur.

4 Nye virksomheder i hele landet skaber flere lokale jobs

Nye vidensvirksomheder har højere omsætning og produktivitet, skaber vækst og beskæftigelse, og udgør derfor et vigtigt bidrag til lokal erhvervsudvikling. I Nordjylland er der gode erfaringer med samarbejde mellem universitet og erhvervshus om at få flere nyuddannede kandidater til at bosætte sig og skabe virksomhed i lokalområdet. Iværksættere er et vigtigt led i den samlede innovationskraft. De regionale vækstteams (region Hovedstaden, Sjælland, Midtjyl-

land, og Nordjylland) anbefaler derfor også bedre rammevilkår for iværksættere og en målrettet satsning på at få universitetsuddannede til at etablere virksomhed, da disse virksomheder har en positiv indflydelse på den regionale erhvervs- og beskæftigelsesudvikling.

Det kræver fælles fokus og finansiering, hvilket i region Nordjylland er sikret i programmet "Innovativ vækst". Dette program kan med fordel udbredes til resten af landet.

5 Investeringer i nye virksomheder bidrager til grøn omstilling

Det er en stor udfordring at sikre, at alle virksomheder bliver en del af den grønne og digitale omstilling. Særligt for mindre virksomheder som ikke har den fornødne viden og kapacitet. Som et led i at skabe grøn omstilling har Akademikerne tidligere foreslået investeringer i test- og demonstrationsfaciliteter. Det er nu også med i anbefalingerne de regionale vækstteams (testcentre for grøn energi på Bornholm, droneteknologi på Fyn, vandteknologi i Midtjylland, fangst af CO₂ i Nordjylland og biosolutions samt velfærdsteknologi på Sjælland og øerne) som afgørende for at understøtte danske styrkepositioner og regional erhvervsudvikling.

Løsningerne kan være en grøn omstillingspilot, dvs. løntilskud i en afgrænset periode til at ansætte en ny medarbejder med grønne kompetencer (ofte kombineret med andre, især digitale kompetencer). Dette greb vil kunne bidrage både til lokal erhvervsudvikling og til at få sat gang i en bæredygtig produktion og udvikling.

6 Digitale rammebetingelser skal understøtte mobiliteten

Potentialet i den fleksibilitet som digitaliseringen har haft på arbejdslivet det seneste år, har givet helt nye muligheder for at bo og arbejde uden for storbyerne. Ifølge tal fra Danmarks Statistik var der sidste år en større andel af borgere, der flyttede ud af København end borgere, der flyttede ind. Så bevægelsen er i gang.

Øget omfang af hjemmearbejde kan samtidig give store velfærdsgevinster, da det øger fleksibiliteten i valg af bopæl og arbejdssted og mindsker pendlingsomkostningerne. Derfor bør der fortsat investeres i vedligehold og udvikling af en god digital infrastruktur i hele landet, så det bliver mere attraktivt for flere at bosætte sig længere væk fra de byer, hvor de arbejder.

7 Digitale uddannelsesudbud skal målrettes voksne studerende

Erfaringerne fra coronakrisens nedlukning af campus viser med al tydelighed, at online undervisning har store negative konsekvenser for studerendes sociale og faglige trivsel. I det omfang, der er et specifikt lokalt behov for en given uddannelse fra et lokalt erhvervsliv, bør det overvejes, om uddannelsesudbuddet i stedet for at være rettet mod unge, rettes mod voksne (minimum 25 år).

Voksne er et andet sted i livet med job og familie, hvor campus med det sociale og faglige fællesskab ikke på samme vis fylder. For den gruppe kan det give god mening at tage uddannelsen helt eller delvist online. Dette vil gøre det muligt at udbyde uddannelse uden at skulle opbygge et fagligt miljø.

8 Klare og smidige uddannelsesveje

Det skal være muligt at uddanne sig lokalt på et eksisterende udbuds-sted for professionsbacheloruddannelser og erhvervsakademiuddannelser for derefter at bygge ovenpå med en relevant kandidatuddannelse på et universitet eller regionalt universitært udbudssted.

En klar og tydelig uddannelsesvej vil kunne motivere flere, allerede lokalt bosiddende unge, til at uddanne sig lokalt, når de ved, at de dermed ikke har afskåret sig fra at videreuddanne sig på et senere tidspunkt.

9 Efteruddannelse til alle er vejen til grøn og digital omstilling

For at kunne opretholde danske styrkepositioner inden for grøn energi og digitalisering kræver det en øget efteruddannelses- og opkvalificeringsindsats. Adgang til kvalificeret arbejdskraft er afgørende for virksomhedernes og Danmarks konkurrencekraft.

Allerede i dag oplever virksomheder, at de ikke kan få den arbejdskraft, de søger. Et konkret eksempel herpå er mangel på tyske sprogkompetencer, som region Sjælland peger på, bliver et problem både under og efter etableringen af Femern Bælt-forbindelsen, hvis vi ikke sætter ind nu med en efteruddannelsesindsats.

De syv regionale vækstteams peger alle på, at det er afgørende med en øget efteruddannelsesindsats, der kan sikre, at virksomheder i hele landet kan tilgå den, efterspurgte kvalificerede arbejdskraft og indfri deres vækstpotentiale.